

Tjänsteutlåtande Nr: 2024-21

Utfärdat: 2024-02-15

Diarienummer: 0383/24

Handläggare

Andreas Persson

E-post: andreas.2.persson@educ.goteborg.se

Riktlinjer för utbetalning av eleversättning vid studier utomlands

Förslag till beslut

I utbildningsnämnden,

1. Utbildningsnämnden upphäver beslut från 2009 (UBN 2009-10-22 § 142) gällande eleversättning vid studier utomlands.
2. Utbildningsnämnden antar riktlinje för utbetalning av eleversättning vid studier utomlands.
3. Riktlinjen börja gälla för ansökningar om eleversättning för studier utomlands inför läsåret 2025/26.

Sammanfattning

Göteborgs stad har sedan 2010 haft nuvarande praxis för att hantera eleversättning vid utlandsstudier på gymnasial nivå. Det finns inga nationella bestämmelser som reglerar rätten att få sin skolgång utomlands finansierad. Det är upp till varje kommun att avgöra huruvida denna rätt ska finnas och vilka som ska omfattas av den.

De föreslagna ändringarna, som riktlinjen anger, innebär sammanfattningsvis att utbildningsförvaltningen frångår att eleversättningen per automatik ska betalas ut för studier utomlands i årskurs två och vid särskilda skäl i övriga årskurser. I föreslagen riktlinje anges i stället ett antal villkor som ska vara uppfyllda för att eleversättning ska betalas ut för studier utomlands. Villkoren innebär även att eleversättning högst kan betalas under ett läsår.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Under de senaste tre läsåren har i genomsnitt ungefär 20 elever folkbokförda i Göteborg varit inskrivna på svenska utlandsskolor per termin.

Förvaltningen bedömer att den föreslagna riktlinjen i låg grad kommer att påverka antalet elever som väljer att genomföra en del av sin utbildning på en svensk utomlandsskola. Eleversättning ska enligt föreslagna riktlinjer inte utgå vid studier i årskurs ett på en svensk utlandsskola. Dessa elever utgör dock en liten del av det totala antalet elever som väljer att studera utomlands.

Utbildningsförvaltningens ersättning till utbildningsanordnare i utlandet motsvarar den eleversättning som utbildningsförvaltningen skulle betalat om eleven gått motsvarande utbildning inom Göteborgsregionens samverkansområde.

Den föreslagna riktlinjen innebär inte någon merkostnad jämfört med nuvarande praxis. Förvaltningen bedömer snarare att kostnaderna kan minska marginellt då elever som förlägger sin utbildning i årskurs ett på svensk utlandsskola inte längre har rätt att ta del av eleversättning.

De föreslagna riktlinjerna påverkar på samma sätt som tidigare praxis avlämnande gymnasieskolors antal elever och därmed även vilken ersättning som betalas ut till skolan under det läsår som elever inte befinner sig där.

Det finns därmed risk för ekonomiska konsekvenser för den skola och huvudman som eleven tar studieuppehåll eller skrivs ut ifrån. Den föreslagna riktlinjen påverkar dock inte detta faktum och förvaltningen har utgått från nämndens tidigare beslut; att elever folkbokförda i Göteborg ska kunna få eleversättning överförd för studier vid svensk utlandsskola, som en del av sin utbildning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Föreslagen riktlinje innebär inte att elevernas möjlighet att läsa på svenska utlandsskolor begränsas. Elever kommer fortsatt kunna få eleversättningen överförd för studier på utlandsskola utan att behöva finansiera hela avgiften på egen hand. Däremot innebär föreslagen riktlinje att omfattningen avseende tidsperiod begränsas till högst ett läsår.

Förvaltningen bedömer att den föreslagna riktlinjen kommer att stärka likvärdigheten i hanteringen av eleversättning för studier utomlands. Alla elever får samma möjlighet att få eleversättning överförd för sina studier på svenska utlandsskolor.

Samverkan

I förvaltningens samverkansgrupp 2024-03-18.

Bilagor

1. Utbildningsnämndens riktlinje för utbetalning av eleversättning vid studier utomlands

Ärendet

Förvaltningen har tagit fram ett förslag på riktlinje för eleversättning, vilka föreslår att ett antal villkor ska vara uppfyllda för att eleversättning ska utgå vid studier på svensk utlandsskola. Utbildningsnämnden har att ta ställning till föreslagen riktlinje.

Beskrivning av ärendet

Utbildningsförvaltningen har tagit fram ett förslag på riktlinje för utbetalning av eleversättning vid studier utomlands.

Det finns ingen skyldighet i nationella styrdokument för kommuner att finansiera skolgång utomlands. I stället är det en fråga om kommunen bedömer att det är inom kommunens allmänna intresse enligt kommunallagen (2017:725) 2 kap. 1–2 §§ att finansiera sådan skolgång.

Utbildningsnämnden har i nu gällande beslut bedömt att ärendet har fallit inom kommunens allmänna intresse. I utbildningsnämndens budget 2010 fastställs det att *”Från och med ht 2010 får ungdomar som vill göra sitt andra gymnasieår på någon av de utlandssvenska skolorna söka själva...Antagen elev får sin eleversättning överförd men inackorderingstillägg utgår inte.”* Elever har även innan höstterminen 2010 haft möjlighet att få eleversättningen överflyttad till den svenska skolan utomlands.

Utbildningsförvaltningen har därefter utvecklat en praxis där elever även haft möjlighet att få eleversättningen överförd för studier i övriga årkurser. Detta efter en ansökan där den enskilde har åberopat särskilda skäl.

Förvaltningen har identifierat ett behov av en riktlinje för att reglera hanteringen av eleversättning för studier utomlands, i syfte att tydliggöra vilka principer och villkor som ska gälla och därmed öka likvärdigheten i handläggningen.

Utifrån rådande lagstiftning

Förvaltningen bedömer fortsatt att ärendet faller inom kommunens allmänna kompetens enligt likställighet- och lokaliseringsprincipen. I nuläget finns det inget prejudikat från vare sig Kammarrätten eller Högsta förvaltningsdomstolen. I dom med målnummer 2547–13 från Förvaltningsrätten i Malmö framkommer bedömningen att skolgång utomlands under ett läsår får anses vara någonting av allmänt intresse för kommunen.

Kommunen har inte rätt att ha hand om sådana angelägenheter som enbart staten, en annan kommun, en annan region eller någon annan ska ha hand om enligt kommunallagen kap 2. 2 §. I förordningen om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar (1994:519) anges att utbildningsanordnare har rätt till statsbidrag för elever som vistas utomlands. Förordningen tar dock sikte på elever som vistas utomlands på grund av att vårdnadshavaren vistas utomlands. Statsbidrag kan då betalas ut utifrån de angivna förutsättningarna i förordningen. Förvaltningen har mot bakgrund av detta bedömt att det behöver anges i riktlinjen att eleversättning från Göteborgs stad inte betalas ut om eleven har rätt till statsbidrag enligt ovanstående förordning.

Särskilt om villkoren i föreslagen riktlinje

Förvaltningen har identifierat ett behov av att förtydliga vilka villkor som gäller kring omfattning och längd avseende eleversättning för studier utomlands.

I skollagen (2010:800) anges att en elev har rätt att fullfölja utbildningen efter ett studieuppehåll på högst ett läsår utomlands på nationellt program enligt 16 kap 40 §. Enligt samma paragraf andra stycket anges det även att rätten inte finns om det lämnades ett uttryckligt förbehåll i samband med antagning. I proposition 1992/93:158 framkommer det att lagstiftarnas intention är att elever ska ha rätt att fullfölja studierna när de återvänder efter studier utomlands. I samma proposition anges att rätten inte bör gälla vid längre avbrott än ett läsår. Utbildningsnämndens viljeriktning i budget 2010 är att ersättning ska utgå för ett läsår i årskurs två. Ytterligare inriktning ges inte i beslutet.

I nuvarande praxis har förvaltningen vid undantagsfall beviljat eleversättning för studier vid svensk utlandsskola i årskurs ett. Eleven har då inte haft en hemmahörande gymnasieskola i Sverige. Förvaltningen har utvärderat detta arbetssätt och bedömt att det inte är förenligt med utbildningsnämndens intention, nämligen att eleversättning för studier i svensk utlandsskola beviljas för årskurs två som ett sätt att främja utbytesstudier. Förvaltningen har därmed bedömt att eleversättning endast ska betalas ut för studier i svenska utlandsskolor i årskurs två och tre. Av samma anledning har förvaltningen bedömt att eleversättning högst ska betalas ut under ett läsår för studier vid svenska utlandsskolor. Eleven har då rätt enligt skollagen att fullfölja utbildningen hos huvudmannen i årskurs tre alternativt avslutar den gymnasiala utbildningen utomlands.

Förvaltningen har vidare gjort bedömningen att ersättningen inte ska betalas ut automatiskt för årskurs två. I stället behöver varje elev eller vårdnadshavare ansöka om att eleversättning ska bli överförd för studierna utomlands. Motiveringen till denna förändring är att utbildningsförvaltningen i egenskap av hemkommun behöver säkerställa att programstrukturen följs i elevens individuella studieplan och att utbildningen inte blir längre än tre år. Förvaltningen har bedömt att detta förfarande bör gälla både för årskurs två och tre för att hanteringen ska ske likvärdigt.

Övriga villkor samt när riktlinjen ska börja gälla

Förvaltning har i den föreslagna riktlinjen förtydligat tidigare gällande villkor. Bland annat tydliggörs att ersättning för utlandsstudier endast betalas ut vid studier på svensk utlandsskola. Dessa är skolor som är under tillsyn av Skolverket och följer svensk läroplan. Förvaltningen har även inkluderat tydliggörande villkor om utbildningens omfattning.

Riktlinjen föreslås börja gälla för ansökningar om eleversättning för studier utomlands inför läsåret 2025/26. Anledningen till detta är att handläggning redan pågår för ansökningar inför läsåret 2024/25.

Förvaltningens bedömning

Mot bakgrund av ovanstående bedömningar och avvägningar föreslås

Utbildningsnämnden att upphäva tidigare beslut (UBN 2009-10-22 § 142) och anta riktlinje för utbetalning av eleversättning vid studier utomlands, gällande från och med läsåret 2025/26.

Tomas Berndtsson

Maija Söderström

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Planering och utveckling